

การเปรียบเทียบทางเคมีในของสทกรณ้อยุทธภัย
ขนาดใหญ่มาก กรณีศึกษา สทกรณ้อยุทธภัยหน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา

อนรรฆ เจริญวัฒน์

ปริญญาโทวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
พ.ศ. 2554

๐๐๐๕๒๐๘๐

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247705

**การบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์
ขนาดใหญ่มาก กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา**

ธนวรรณ เงินวิวัฒน์

**ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**

พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ชื่อเรื่อง
การบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์
ขนาดใหญ่มาก กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา

โดย
ธนวรรณ เงินวิวัฒน์

พิจารณาเห็นชอบโดย

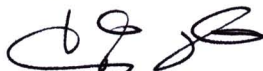
ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิตติการกุล)
วันที่ 21 เดือน ๓.๑ พ.ศ. 54

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ประยงค์ สายประเสริฐ)
วันที่ 21 เดือน ๓.๑ พ.ศ. 54

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)
วันที่ 21 เดือน ๓.๑ พ.ศ. 54

ประธานกรรมการประจำหลักสูตร

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)
วันที่ 21 เดือน ๓.๑ พ.ศ. 54

สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร ขสราข)
ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
วันที่ 21 เดือน ๓.๑ พ.ศ. 2554

ชื่อเรื่อง	การบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขนาดใหญ่มาก กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงาน ราชการ และสถาบันการศึกษา
ชื่อผู้เขียน	นางสาวธนวรรณ เงินวิวัฒน์
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิตติการกุล

บทคัดย่อ

247705

การศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่
มาก กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ และสถาบันการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ
วิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินและศึกษาแนวโน้มนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน
ของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา การศึกษาครั้งนี้
ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้จัดการหรือรองผู้จัดการสหกรณ์จำนวน 5 ท่าน เพื่อรวบรวม
ข้อมูลแนวโน้มนโยบายการบริหารความเสี่ยงทั้ง 5 ด้าน และข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงินสหกรณ์ ในปี
การเงิน พ.ศ. 2548 – 2551 จำนวน 32 สหกรณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องมือทางบัญชี คือ
อัตราส่วนทางการเงิน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินทั้ง 5 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า
สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในปี
พ.ศ. 2548 – 2551 พบว่า

1. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสินเชื่อ จากอัตราการขายตัวของสินเชื่อย่อยละ 3.36
ในขณะที่ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญขายตัวร้อยละ 23.61 มีอัตราการเพิ่มสูงกว่าอัตราการขายตัวของ
สินเชื่อ สหกรณ์จึงต้องให้ความสำคัญต่ออัตราทุนสำรองต่อสินเชื่อที่มีน้อยเพียงร้อยละ 5.75 ของ
สินเชื่อ

2. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง แม้ว่าสหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนต่อ
สินทรัพย์รวมในอัตราที่ต่ำเพียง 0.03 เท่า อัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม 0.45 เท่า แต่
อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม 0.42 เท่า และอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์ 0.79
เท่า ซึ่งสหกรณ์จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่เกิดจากภาระผูกพันในการชำระคืนเงินฝากของสมาชิก
เนื่องจากการลงทุนส่วนใหญ่ของสหกรณ์อยู่ในรายการเงินให้กู้ยืม และทางได้มาของสหกรณ์มา
จากเงินรับฝากที่สูงถึงร้อยละ 42 หากเกิดการถอนเงินจำนวนมากอาจขาดสภาพคล่องได้

3. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูง เมื่อพิจารณาจากส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายร้อยละ 3.64 อัตราเงินปันผลต่อสินทรัพย์รวมร้อยละ 2.97 เหลือส่วนต่าง 0.67 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำ หากสหกรณ์ไม่สามารถรักษาระดับค่าใช้จ่ายอาจส่งผลต่อการจ่ายปันผลให้แก่สมาชิกได้ในอนาคต

4. สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว พิจารณาจากอัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่อสหกรณ์สูง 0.45 เท่า ประกอบกับอัตราการขยายตัวของทุนเรือนหุ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.17 ต่อปี และสหกรณ์ปันผลสูงเฉลี่ยร้อยละ 6.62 ต่อปี ทำให้สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

5. สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านปฏิบัติการสูงพิจารณาจากอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อพนักงานเฉลี่ย 223.13 ล้านบาทต่อคน และมีอัตราค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงาน เฉลี่ย 4.14 ล้านบาทต่อคน

สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากมีแผนนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงินด้านสินเชื่อโดยการควบคุมการจ่ายสินเชื่อ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมสอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยตลาด เพิ่มผลิตภัณฑ์สินเชื่ออันเป็นนโยบายการให้สินเชื่อเชิงรุก รวมทั้งหามาตรการแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระ นโยบายการบริหารความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยพิจารณาจากต้นทุนเงินทุนที่แท้จริง กำหนดดอกเบี้ยตามสถาบันการเงินหรือตลาดไม่สูงกว่า MLR ในด้านการปฏิบัติงานมีการควบคุมการบริหารงานภายในจากโครงสร้างการแบ่งงานของสหกรณ์ มีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในกิจการสหกรณ์เพิ่มขึ้น

Title	Financial Risk Management of the Large Firm Saving and Credit Cooperative Limited: A Case Study of Saving and Credit Cooperative of Government Sectors and Educational Institutions
Author	Miss Thanawan Ngoenwiwat
Degree of	Master of Science in Cooperative Economics
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Siriporn Kiratikarnkul

ABSTRACT

247705

This study was aimed to analyze financial risk condition and explore a guideline for the financial risk management of large firm Saving and Credit cooperatives in government agencies and educational institutions. Primary data were collected by interviewing 5 managers and assistant managers for obtaining 5 aspects of the risk management policy. Obtained data were analyzed by using an account tool, financial rate.

With regards to the financial risk of the large firm Saving and Credit cooperatives during 2005-2008, the following were found:

1. The cooperatives had credit risk from the expansion rate of credit (3.36%) whereas allowance for doubtful accounts had the expansion rate of 23.61 percent. Thus, the cooperatives place the importance of the reserved capital per credit which was only 5.75 percent of credit.

2. The cooperatives had liquidity risk. It had circulated debts per total assets with the low rate of 0.03 time and the share holder rate of 0.45 time. However, the deposit rate per assets was 0.42 time and the net credit per asset was 0.79 time. The cooperatives must face the risk arised from obligation on deposit repayment of its members. This was because the cooperatives mostly invested in the loan list. Its income was from deposit with the high percentage of 42. Thus, the liquidity might happen it cooperative members withdraw a large sum of money.

3. The cooperatives had risk on high interest rate considering on variance between received interest and payment interest (3.64%) and dividend rate per assets (2.97%),

the variance (0.67%) was used for the expenses on the managerial administration which was low. If the cooperatives could not maintain the level of expenses, it might have and affect on dividend payment to its members in the future.

4. The cooperatives had no risk on long-term financial risk. This was based on the ratio of share holders per cooperative (0.45 time). This comprised the expansion rate of share capital (4.17%) per year on average). Also, the cooperative dividend for 6.62 percent per year on average. This made the cooperatives had no risk on long – term capital.

5. The cooperatives had high operational risk. The ratio of assets per staff (223.13 million baht per head). The ratio of expenses per head was 4.14 million baht.

The very big cooperatives used the policy on credit payment control, determination of appropriate interest rate and an increase of credit products which was the aggressive strategy. Besides, the cooperatives must find the measure on problem solving on the management of interest rate risk. The cooperatives must determine the interest in accordance with the financial institution and not higher than that of MLR. Internal operation must be controlled based on its structure. Besides, computer system must be used for the cooperative operation.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้รับความกรุณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิริติการกุล ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ประยงค์ สายประเสริฐ และรองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ จรรยาสุภาพ กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้ง 32 แห่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคณาจารย์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและญาติผู้ใหญ่ทุกท่าน ขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ สหกรณ์กรมที่ดินและแม่โจ้ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือ ชี้แนะเสมอมา

ธนวรรณ เงินวิวัฒน์

ตุลาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
สารบัญตารางผนวก	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	3
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	8
นิยามศัพท์ทั่วไป	9
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	12
โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์	12
บทบาทของสหกรณ์ออมทรัพย์ในฐานะเป็นสหกรณ์	16
แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารสหกรณ์	17
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง	18
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง	21
ทฤษฎีอัตราส่วนทางการเงินและความเสี่ยงทางการเงิน	26
เครื่องมือทางการเงินในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของสหกรณ์	39
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
ภาคสรุป	50
กรอบแนวคิดในการวิจัย	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52

	หน้า
สถานที่ดำเนินการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการศึกษาและวิจารณ์	56
ตอนที่ 1 ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาด ใหญ่มาก ในปี 2548 – 2551	56
ตอนที่ 2 สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์	66
ตอนที่ 3 แนวนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์	85
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ	90
สรุปผลการศึกษา	90
อภิปรายผล	97
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	98
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	99
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก ข้อมูลฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขนาดใหญ่มาก หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา	105
ภาคผนวก ข การคำนวณอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาด ใหญ่มาก	114
ภาคผนวก ค บทสัมภาษณ์การบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก	123
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์	140
ภาคผนวก จ ประวัติผู้วิจัย	143

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนสหกรณ์ออมทรัพย์ ปี 2546 – 2550	4
2 ข้อมูลทุนดำเนินการและปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากของสถาบันการศึกษา ณ ปี 2551	6
3 ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ปี 2548 – 2551	62
4 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในปี 2548 – 2551	65
5 ความเสี่ยงทางการเงินด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา	68
6 ความเสี่ยงทางการเงินด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา	70
7 เปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา กับธนาคารพาณิชย์	73
8 ความเสี่ยงทางการเงินด้านอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา	76
9 อัตราความเสี่ยงทางการเงินด้านเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา	79
10 ความเสี่ยงทางการเงินด้านปฏิบัติการของระบบ และผู้ปฏิบัติงานของสหกรณ์	81
11 สรุปความเสี่ยงทางการเงินและตัวชี้วัดทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ในช่วงปี 2548 – 2551	83

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 องค์ประกอบในโครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์	13
2 แนวโน้มของความเสี่ยงต่อจำนวนหลักทรัพย์	37
3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	51
4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากของสหกรณ์ขนาดใหญ่ มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา กับธนาคารพาณิชย์	74
5 การเปลี่ยนแปลงอัตราการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์	75

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวก		หน้า
1	สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา ที่มีทุน ดำเนินงานตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป	106
2	งบดุลของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานราชการ ช่วงปี 2548 – 2551	107
3	งบดุลของสหกรณ์ออมทรัพย์สถาบันการศึกษา ช่วงปี 2548 – 2551	108
4	งบกำไรขาดทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากหน่วยงานราชการ ช่วงปี 2548 – 2551	109
5	งบกำไรขาดทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากสถาบันการศึกษา ช่วงปี 2548 – 2551	110
6	จำนวนพนักงานสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากหน่วยงานราชการและ สถาบันการศึกษา จำนวน 32 แห่ง ช่วงปี 2548 – 2551	111
7	การคำนวณความเสี่ยงทางการเงิน และตัวชี้วัดความเสี่ยงทางการเงินเฉลี่ย ของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากหน่วยงานราชการและ สถาบันการศึกษา ช่วงปี 2548 – 2551	117
8	การคำนวณอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ ช่วงปี 2548 – 2551	118
9	อัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์	119
10	อัตราดอกเบี้ยและเงินปันผลของสหกรณ์ออมทรัพย์	120